MAKTABGACHA YOSHDAGI KATTA VA TAYYORLOV GURUHI BOLALARIDA ZAMONAVIY VA AKT TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MATEMATIK TASAVVURLARINI SHAKLLANTIRISH.

587

Xayrullayeva Farida Azamatjon qizi,
Guliston davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta’lim
yo‘nalish talabasi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi katta va tayyorlov guruhidagi bolalarda zamonaviy va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) asosida matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayonini o‘rganishga bag‘ishlangan. Maktabgacha ta'lim davrida bolalarda matematik tushunchalarni shakllantirish ularning intellektual rivojlanishi, mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshirish va maktabga tayyorgarlik ko‘rishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagogik metodlar, interaktiv o‘yinlar va AKT vositalaridan foydalanish orqali bolalarning matematik bilimlarini yanada samarali shakllantirish imkoniyatlari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim tashkiloti, maktabgacha katta va tayyorlov guruhi, elementar matematika, zamonaviy texnologiyalar, AKT texnologiyalar.

Аннотация.В данной статье рассматривается процесс формирования математических представлений у детей старшей и подготовительной группы дошкольного возраста на основе современных информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Формирование математических понятий у детей в дошкольный период имеет важное значение для их интеллектуального развития, повышения логического мышления и подготовки к школе. Обсуждаются возможности более эффективного формирования математических знаний у детей с использованием современных педагогических методов, интерактивных игр и ИКТ.

Ключевые слова: Организация дошкольного образования, старшая и подготовительная группа, элементарная математика, современные технологии, технологии ИКТ.

Annotation. This article is dedicated to studying the process of forming mathematical concepts in preschool children of the senior and preparatory groups based on modern information and communication technologies (ICT). The formation of mathematical concepts during preschool education is crucial for their intellectual development, enhancement of logical thinking abilities, and preparation for school. The article discusses the possibilities of more effective formation of children's mathematical knowledge through the use of modern pedagogical methods, interactive games, and ICT tools.

Keywords: Preschool education organization, senior and preparatory group, elementary mathematics, modern technologies, ICT technologies.

Maktabgacha ta’lim tizimi bolalarning intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish ularning tafakkurini rivojlantirish, mantiqiy fikrlashini kuchaytirish hamda keyingi bosqich – maktab ta’limiga tayyorlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Zamonaviy ta’lim jarayonida bolalarda matematik bilimlarni shakllantirish jarayonini samarali tashkil etish uchun innovatsion pedagogik yondashuvlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) hamda interaktiv metodlardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi.

Hozirgi kunda ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi maktabgacha ta’lim jarayoniga ham o‘z ta’sirini ko‘rsatmoqda. Zamonaviy AKT vositalari yordamida bolalarning matematik tasavvurlarini shakllantirish jarayoni yanada qiziqarli, samarali va interaktiv tus oladi. Kompyuter texnologiyalari, multimedia vositalari, interaktiv taqdimotlar, ta’limiy dasturlar va mobil ilovalar yordamida bolalarning matematik bilimlari mustahkamlanadi, ularning bilishga bo‘lgan qiziqishi ortadi hamda mantiqiy tafakkuri rivojlanadi.

Maktabgacha yoshdagi katta va tayyorlov guruhidagi bolalar rivojlanishining o‘ziga xos psixologik xususiyatlari mavjud. Bu yoshdagi bolalar atrof-muhitni faol o‘rganishga intiladilar, narsalar o‘rtasidagi bog‘liqliklarni aniqlashga harakat qiladilar hamda turli muammolarni mustaqil hal qilishga qiziqish bildiradilar. Shu sababli matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayoni ham bolalarning yosh xususiyatlari va psixologik rivojlanish darajasini hisobga olgan holda tashkil etilishi lozim.

Matematik tasavvurlarni shakllantirish deganda bolalarda son, miqdor, shakl, o‘lcham, vaqt, fazoviy munosabatlar hamda mantiqiy bog‘lanishlar haqidagi dastlabki tushunchalarni hosil qilish jarayoni tushuniladi. Bu jarayon bolalarning aqliy rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Matematik bilimlarni egallash orqali bolalarda analiz qilish, taqqoslash, umumlashtirish, tasniflash kabi aqliy faoliyat turlari rivojlanadi.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida matematik tasavvurlarni shakllantirish an’anaviy metodlar bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalar asosida olib borilganda yanada samarali natijalar beradi. AKT texnologiyalari bolalarning dars jarayonidagi faol ishtirokini ta’minlaydi, ularning diqqatini jalb qiladi hamda bilimlarni o‘zlashtirish jarayonini osonlashtiradi. Masalan, interaktiv doskalar, multimedia taqdimotlari, animatsion o‘yinlar, elektron didaktik materiallar bolalarda matematik tushunchalarni yanada aniq va tushunarli shaklda shakllantirishga yordam beradi.

AKT texnologiyalaridan foydalanish orqali bolalarga sonlar, geometrik shakllar, o‘lchov birliklari hamda boshqa matematik tushunchalarni vizual tarzda ko‘rsatish mumkin. Bu esa bolalarda mavzuni yaxshiroq tushunish hamda mustahkamlashga yordam beradi. Masalan, multimedia taqdimotlari orqali sonlarni sanash, shakllarni ajratish yoki predmetlarni taqqoslash kabi mashg‘ulotlarni qiziqarli o‘yin shaklida tashkil etish mumkin.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda bolalarning mustaqil fikrlashi va ijodiy faoliyati rivojlanadi. Interaktiv metodlar, masalan, “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Insert”, “Muammoli vaziyatlar” kabi usullar matematik mashg‘ulotlarni samarali tashkil etishda keng qo‘llaniladi. Bu metodlar yordamida bolalar nafaqat matematik bilimlarni o‘zlashtiradilar, balki mantiqiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish hamda jamoada ishlash ko‘nikmalarini ham rivojlantiradilar.

Katta va tayyorlov guruhidagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayonida o‘yin metodlari ham muhim ahamiyatga ega. Chunki maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o‘yin asosiy faoliyat turi hisoblanadi. AKT texnologiyalaridan foydalangan holda tashkil etilgan ta’limiy o‘yinlar bolalarning matematik bilimlarini

mustahkamlashda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi. Masalan, kompyuter o‘yinlari orqali sonlarni tartiblash, shakllarni aniqlash yoki predmetlarni guruhlarga ajratish kabi mashqlarni bajarish mumkin.

Shuningdek, multimedia texnologiyalari yordamida bolalarga matematik tushunchalarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lab tushuntirish mumkin. Masalan, animatsion videolar yoki interaktiv dasturlar orqali bolalarga sonlarning kundalik hayotdagi qo‘llanilishi, vaqtni aniqlash yoki predmetlarning o‘lchamini taqqoslash kabi tushunchalarni ko‘rsatish mumkin. Bu esa bolalarda matematik bilimlarni hayot bilan bog‘lash ko‘nikmasini rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Aslanova N. H. “Maktabga tayyorlov guruhi bolalarida matematik tasavvurlarni rivojlantirishning metodik asoslari” B. 2022-y.
2. Asqarova D.Q “Matematik tasavvurlarni shakllantirish nazariyasi va metodikasi” 2020-y.
3. Bashayeva T. Bolalarda shakl, rang, tovushni qabul qilishning rivojlanishi. T.: 1997-y.
4. Bikbaeva N.U. va boshqalar. Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish. T.: 1995-y.
5. Bikbaeva N.U., Ibragimova Z. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun matematik o‘yinlar. T.: O‘zPFITI, 1995-y.
6. Bikbaeva N.U., Umarova T.K. Oilada 5-6 yoshli bolalarning elementar matematik tasavvurlarini rivojlantirish. O‘zPFITI, 2015-y